

SKALLSJÖ HÖGAR

Det tog 2 000 år för inlandsisen att dra sig tillbaka från Västkusten till Vänern. Vid olika bakslag stannade iskanten upp. Då bildades Fjärås Bräcka, Skallsjö Högar och Hindens Rev.

Vid Skallsjö Högar låg isens kant i 100 år. Kullarna vid Floda Portar visar ett andra randläge, som kan följas söderut ner till Högsboholm. Den nordligaste högen grävdes bort av E20.

SKALLSJÖ HILLS

It took 2 000 years for the ice sheets to melt back from the west coast to Lake Vänern. The ice edge stopped there and created the Fjärås Bräcka, Skallsjö hills and Hindens Rev deposits.

The ice sheets' edge remained at the Skallsjö hills for one century. The hills at Floda Portar shows a second edge location, one that can be traced southwards to Högsboholm. The northern mound at Högabron was removed for the E20 motorway.

Illustration A. Apelgren, svenssonmolin mkab
© Skallsjö Hembygds- och Fornminnesförening

Skallsjö Högar bildades av inlandsisen för 14 000 år sedan. E20 grävde bort en hög.

The Skallsjö Högar were formed some 14 000 years ago as a moraine ridge by the inlands ice. Building the E20 took part of the ground.

Isen hade tidigare stannat vid Fjärås Bräcka och dämde upp Lygnern.

The ice had stopped earlier at Fjärås Bräcka, forming Lake Lygnern.

Hindens Rev bildades när iskanten stod tvärs över Vänern i 800 år.

The Hindens Rev was formed when the edge of the ice stood still for nearly 800 years.

Vill du veta mer? På www.skallsjo.nu hittar du mer information.

Sparbanken Alingsås

SKALLSJÖ HÖGAR

SKALLSJÖ BY
– En forntidsvandring –

En "offerhäll" med ett trettiotal inhuggna älvkvarnar finns öster om högarna. Hällen låg nedgrävd i marken och ituslagen med framsidan neråt. Tydligt ville någon för länge sen ha bort stenen. Det unika keltiska hjulsmycket av brons hittades på högen närmast vägen. En dolk av brons har hittats nära högarna.

"Uti hedenhös tid var där ett gravställe varest tillika offrades" berättade man om högarna 1758. På tomter nära högarna finns en bautasten och en domarring. Där ligger även bergknallen Korpakullen, som kan ha fått namn av att man offrat.

"Här vid Skallsjö högar stod slaget mot dansken" sa de gamle, och de hade rätt. Svenskarna forskansade sig här när danskarna kom 1566. Ryttersporrar från 1300-talet har hittats vid Skallsjö by.

SKALLSJÖ HILLS

A sacrificial slab with around 30 carved elf-stones (cup-and-ring carvings) can be found east of the mounds. The slab was found buried and had been smashed and turned up-side-down. Apparently, someone wanted to hide it a very long time ago.

A unique Celtic wheel ornament was found on the mound closest to the road. A bronze dagger was also found near the mounds.

In 1758 locals spoke about the hills, and it was said that "...during the Antiquity and the Middle Ages there was a cemetery here where various sacrifices took place." A menhir stone and a stone circle are found on the plots by the hills. There is also a small mount called Korpakullen, said to be a name traced to those sacrifices.

The older locals believed that "...at the Skallsjö hills the battle with the Danes took place," and they were right. The Swedes took refuge here when the Danes arrived in 1566. A fact proven by the finding of spurs, from the 1300's, at Skallsjö village.

Foto Stina Damberg, Göteborgs museum

Det unika keltiska brons-smycket hittades på högen närmast E20. Finns på Göteborgs Stadsmuseum.

The unique Celtic bronze ornament was found in the hill next to E20 and can be seen at the Gothenburg Museum.

Foto S. Svenningsson

Dolk från Skallsjö Högar. A dagger from Skallsjö Hills.

Foto L-E. Karlsson

Medeltida riddersporrar påträffade vid Skallsjö By.

Medieval knight spurs found at Skallsjö Village.

Foto S. Svenningsson

Den tidigare nedgrävda hällen med älvkvarnar från bronsåldern ligger på en tomt öster om högarna.

The nearly buried slab with "elf-stones" from the Bronze Age is found on a property east of the moraine.

Foto S. Svenningsson

På tomten närmast E20 står en bautasten och på tomten intill finns en liten domarring.

On the plot nearest to the E20 there is a bauta stone and on the neighbouring plot there is a small stone circle.

Vill du veta mer? På www.skallsjo.nu hittar du mer information.

Sparbanken
Alingsås

ORYD GRAVFÄLT

Oryd gravfält är litet men märkligt. Med järnåldern kom nya gravtyper och här är alla gravarna olika. Det är en domarring, en bautasten, en stor rund stensättning, en liten rund och en fyrkantig. Det var brandgravar, ofta med fler gravsättningar. Små högar kan ha odlats bort. Gården där de bodde bör ha legat i närheten.

ORYD CEMETERY

The cemetery is small, but remarkable. With the Iron Age came new grave types and here they all vary. The types include a judge circle, a menhir, and a large stone setting. There are also small round and square types. The cremation graves were often shared. Some of the smaller graves were repurposed for cultivating. The cemetery would have been close to those living in the nearby farm.

Illustration A. Apelgren, svenssonmolin mkab
© Skallsjö Hembygds- och Fornminnesförening

Foto S. Svenningsson

Den fyrkantiga stensättningen har kraftig stenkant. Graven är ovanlig i Göteborgstrakten och den enda i Lerum. Nu hotas den av ras.

The square stone form has an extra sturdy stone edge. The grave is unusual for the Gothenburg area and the only one in Lerum, but it is threatened by the nearby Säveå River.

Foto S. Svenningsson

Domarringar finns främst i västra Sverige. Denna med jämnt antal stenar är inte så vanlig.

Stone circles are most common in western Sweden, especially those with even-numbered stones.

Foto S. Svenningsson

Delar av den mindre stensättningen rasade ner i ån 2006. Vid utgrävning efteråt hittades en urna som var 1600 år gammal.

Parts of the smaller stonework collapsed into the river in 2006. During excavation afterwards, an urn was found that was 1600 years old.

Vill du veta mer? På www.skallsjo.nu hittar du mer information.

Sparbanken
Alingsås

SÄVEÅN

När landet höjde sig ur havet tog ån med sig lera och sand. Åns slingor grävde ur i ytterkanterna och avlagrade på insidan. Fastare avsnitt med grus och sten styrde slingornas läge.

Kartan visar havets nivåer samt åns gamla slingor. Här vid Oryd syns åns äldsta, grunda slingor på fälten. På andra avsnitt finns djupa gamla slingor med höga rasbranter. Gravfältet vid Oryd hotas nu av ras vid översvämningar.

THE SÄVEÅ RIVER

The Sävå is a meandering river. When the land rose from the water, the river carried clay and sand with it. As always, the meanders dug out the outer edges and deposited in the inner. More solid material created the meander path.

The map shows the ocean levels and the old meanders. At Oryd the oldest, shallow curves can be seen on the fields, while the later, deeper ones show high, steep shores. Today the cemetery is threatened when the water level is high.

Vykort

Hede fors är Sävåns största fall. Hit upp gick havet fram till stenålderns slut.

The largest waterfall of the Sävå River is Hede fors. The sea used to reach its way here until the end of the Stone Age.

Åns första grunda slingor syns tydligt på åkrarna kring Oryd gravfält.

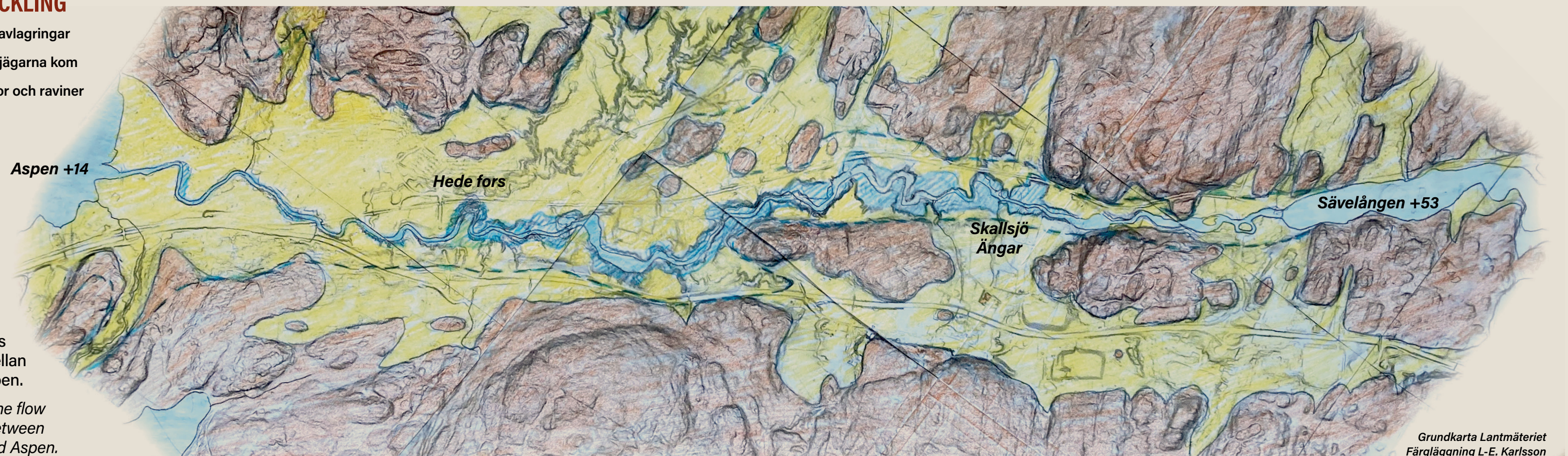
The river's first shallow loops are clearly visible in the fields around Oryd burial ground.

Foto S. Svenningsson

SÄVEÅNS UTVECKLING

- Sand- och leravlagringar
- Havsnivå när jägarna kom
- Gamla åslingor och raviner
- Bergspartier

Kartan visar Sävåns lopp i dalgången mellan Sävälången och Aspen.

The map illustrates the flow of the Sävå River between lakes Sävälången and Aspen.

Grundkarta Lantmäteriet
Färgläggning L-E. Karlsson

SKALLSJÖ BY

– En forntidsvandring –

Vill du veta mer? På www.skallsjo.nu hittar du mer information.

Sparbanken
Alingsås

SKALLSJÖ ÄNGAR

Vid grunda grusbottenar vadade man över ån. Oryd hette förr Vodlaryd som betyder röjningen vid vadet. Prästvägen från Stora Lundby hade en smal spång Oryd Stockar över ån.

De små högarna här längs ån är vällagda men oförklarade. Vid en utgrävning 1945 hittades ingen grav. Äldre Skallsjöbor sade att det var begravda danskar, eller gravhögar som flyttades hit när Skallsjö Ängar odlades upp.

SKALLSJÖ MEADOWS

People could pass over the river on foot across the shallow gravel bottom. Oryd was once called Vodlaryd, meaning the clearing at the ford. The priest from Stora Lundby crossed the river using a narrow footbridge called Oryd Stockar.

The small hills along the river were well made, but their creation is not yet understood. An excavation in 1945 did not reveal any graves. Older Skallsjö folk said that Danes were buried here. They also stated that graves were moved here when the nearby Skallsjö fields were cultivated.

SKALLSJÖ BY - En forntidsvandring -

- Forntidsvandring
Footpath
- Avstickare
Detour
- Information
Information
- Stig
Footpath
- Istidshögar
Mounds
- Boplatser, Stenålder
Settlements
- Bronsfynd, Brons- och järnålder
Bronze finds, Bronze and Iron Age
- Långhus, Järnålder
Longhouse, Iron Age
- Gravfält, Järnålder
Burial Ground, Iron Age
- Kyrkoruin, Medeltid
Church Ruin, Middle Age
- Milsten
Milestone
- Galgbacke
Gallows Hill
- Herrgård
Mansion
- Kvarnar/Industri
Mills/Manufactory

Illustration A. Apelgren, svenssonmolin mkab
© Skallsjö Hembygds- och Fornminnesförening

Kusaforsen vid Skallsjö Ängar.

The Kusafors at Skallsjö Meadows.

I forntiden vadade man över ån. Nuvarande bro är från omkring 1880.

In early times people waded over the river. The current bridge is from around 1880.

Sextio små högar vid ån är vackra men har oklar tillkomst

Sixty small hill piles are lovely, but how they were created is still unknown.

Vill du veta mer? På www.skallsjo.nu hittar du mer information.

SKALLSJÖ ÄNGAR

SKALLSJÖ BY
– En forntidsvandring –

Här vid åns forsar har man hittat grovt huggna skivyxor, som kan vara från de första istidsjägarna. Det rika fisket lockade dem. Mycket röding, öring och lax kom upp i ån, tills landhöjningen gjorde fallet vid Hede fors för högt.

Här bodde man i årtusenden, vilket fynden av olika yxor, skrapor och pilar visar. Under mark bör finnas spår av deras hyddor och hus. Området är av riksintresse.

En bit från tavlan är marken är full med ishavsskal vid grävlingens gryt och den mörkgröna skavfräken trivs.

SKALLSJÖ MEADOWS

Rough hand axes, believed to have been used by ice age hunters, were found close to the river falls. The abundance of fish seems to have attracted them. Arctic char, trout and salmon were common, until the land uplift made the falls at Hedefors too high.

People lived here for millennia, as the findings of various axes, scrapers and arrow tips show. The area is of national interest as there should be traces of huts and houses underground.

The ground by the badger's den, and where the dark green rough horsetail plant thrive, is full of Arctic Ocean shells.

Foto S. Svenningsson

Stenyxor från Skallsjö ängar. Till vänster tre skivyxor från de första jägarna. Till höger en skära från de första bönderna.
Stone axes from Skallsjö meadows. On the left, three disc axes from the first hunters. On the right a cutter from the first farmers.

Illustration M. Persson

Under istiden lärde sig människan att leva i bister klimat. Några kom till Skallsjö.
The Ice Age taught people, some in the Skallsjö area, how to live in a harsh climate.

Foto B. Wadbring

Människorna blev något fler när vädret med tiderna blev behagligare.
Once the climate became better, the population grew.

Foto S. Svenningsson

Pilspetsar under olika årtusenden från Skallsjö Ängar. Gåva från M. Hugoson.
Arrow points from different millennia found in the Skallsjö Ängars fields.

Vill du veta mer? På www.skallsjo.nu hittar du mer information.

Sparbanken
Alingsås

